
РЕЧ ГОСТА УРЕДНИКА

Турска је данас важан актер у светској политици. У исто време, ова земља доживљава унутрашњу политичку и друштвену еволуцију. Оснивач републике, Кемал Ататурк, основао је државу 1923. године по узору на принципе развијене у западним демократијама. Од времена Ататурка, Турска је секуларна земља која је чак у неким тренуцима прекинула културне везе са осталим муслиманским земљама. Данас у Турској 98% становништва припада исламу као религији, иако је култура турске нације, од поезије до философије, музике и архитектуре до скоро била секуларна. Исламске партије које су биле на власти у Турској прихватале су лаицизам.

Међутим, са глобализацијом, мигрантском кризом 2014 – 2016. и компликованим односима са ЕУ, улога религије у Турској расте. Историја Турске је пример комбинације секуларизма и десекуларизације, с тим да други термин означава обнову исламских духовних и моралних вредности. Друштвене вредности које доминирају у одређеној култури се традиционално сматрају за један од фактора који утичу на економски развој. Утицај религије на друштвени систем може бити праћен од односа између верских норми и секуларних правних аката, у ширењу верских вредности и пракси у институцијама система, као и схватање верских заједница као прототипа економских система у складу са чим се формира економска позадина и политике.

Овај број часописа са темом "Религија и политика у савременом турском говорном подручју" се састоји од три чланка. Аутори су руски истраживачи који покривају широку лепезу тема: од динамике односа између државе и религије у муслиманским друштвима, преко историјског и политичког контекста борбе оних који су за и против политике кемалистичке Турске заснованих на примарним изворима, до економске политике исламске Партије правде и развоја.

Павел Шликов у свом тексту истражује процесе секуларизације и десекуларизације у Турској. Он анализира инклузију "турског исламизма" у друштвено-политички живот модерне Турске са посебним фокусом на ширње верске сфере, раст економског либералног конзервативизма, као и раст и обнову исламизма у различитим сферама јавног живота. Према Шликову, десекуларизације Турске се манифестује у друштвеном, политичком и економском животу, утиче на партијски систем, банкарски сектор, образовање и употребу медија и открива флексибилност границе између политичког и верског. Аутор закључује да су секуларизације и десекуларизација комплексни и повезани процеси. Поред тога, десекуларизација и глобали-

зација заједно откривају неке комбинације које су тешко биле замисливе у прошлости. Шликов показује да председник Ердоган покушава да промовише његову визију идеалног поретка који се дефинише исламским популизмом и последично даље компликује односе између секуларизације и десекуларизације.

Илшат Саетов у свом чланку "Глас несталог царства из стране државе: Османске новине Medeniyet у Бугарској 1930-тих година" нуди анализу историјског и политичког садржаја новина Medeniyet (1933 – 1944). Ове новине су биле средство преко којег се оглашавала турска мањина која се противила кемалистима. Овај студија нуди информације о турској дијаспори али и приказ турско-османске штампе у Бугарској. Фокус овог чланка су карактеристике оријентације, аутора и специфичности Medeniyet материјала. Сви наслови из првих десет бројева су анализирани и детаљно преведени. Овај чланак представља оригинално истраживање које је резултат анализе примарних извора и чији закључци могу бити од велике користи за истраживаче који се интересују за Турску.

Наталија Улченко у свом тексту "Економска политика Партије правде и развоја: веома "неисламска" у неким деловима" наглашава да постоји неколико специфичности у економској политици Партије правде и развоја (ППР). Између осталог, то су оне које су дефинисане са политичким идентитетом и про-исламским становништима. Како је однос између економије и религије мање директан, исламски начин живота у овом случају има круцијалан значај. Велики део турског друштва који припада малим и средњим бизнисима дели конзервативне исламске вредности. Међутим, иако су неки делови економске политике ППР-а конзистентни са политичким идентитетом, неки од њих ипак не одобравају неке класичне доктрине исламских партија. Неки од тих делова је економска политика за време ППР-а која је попримила веома изражену глобализацијску форму због интеракције са међународним тржиштем. Ауторска се пита да ли је потребно можда развити и трећи пут, који би узео у обзир конзервативне и либералне вредности? Економски програм про-исламских партија се заснива на употреби "нових извора финансирања". Међутим, економија се не адаптира лако на конзервативне, односно исламске вредности и осећање патриотизма, који се показао на стагнирању турске економије у последњих неколико година. Анализом турске економије кроз призму исламских вредности ауторка показује да је задатак "ослободити се зависности од глобалних економских сила" са ослањањем на вредности исламске економије и даље проблем који треба бити решен у пракси.

Ставови изнешени у овим чланцима припадају само ауторима, не и ча-

сопису. Ја изражавам своју велику захвалност проф. др Мирољубу Јевтићу, главном и одговорном уреднику *Политикологије религије*, који ми је дао могућност да поделим мало познате историјске чињенице о Турској, процесима секуларизације и десекуларизације, али и односа између економског развоја, религије и политике.

Гулнара Хаџимурадова¹

1 Associate Professor of the Moscow State Institute of International Relations, University of the Ministry of Foreign Affairs of the Russian Federation MGIMO. She is a Leading Researcher of the Institute for Social and Political Studies, Russian Academy of Sciences. She is the author of publications in Russian and foreign scientific journals on the migration policy of the countries of Northern Europe, the integration of Muslim communities in the EU countries, counteraction to radical Islam and extremism in Europe, Russia and Central Asia. Contact E-mail: gadzhimuradova7@gmail.com